

Життєвий і науковий шлях професора Свеженцова Анатолія Івановича

Ім'я Анатолія Івановича Свеженцова, доктора сільськогосподарських наук, професора добре відоме широкому колу вчених та практиків у галузі годівлі сільськогосподарських тварин та технології кормів. Науковий доробок вченого – 269 науково-методичних праць, у тому числі монографії, навчальні посібники, авторські свідоцтва та патенти на винаходи, які визнані в Україні та світі.

Професор А. І. Свеженцов – засновник наукової школи Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету «Оптимізація нормованої годівлі продуктивних тварин». Разом зі своїми учнями він уперше в Україні започаткував вивчення важливої наукової проблеми, направленої на вдосконалення та оптимізацію раціонів годівлі продуктивних тварин і птиці з використанням інноваційних кормових засобів і біологічно активних речовин.

Анатолій Іванович народився 3 жовтня 1936 року у с. Українка Межівського району Дніпропетровської області в родині селянина. Після закінчення у 1954 році Межівської середньої школи розпочав трудову діяльність у колгоспі «Червона Україна» (с. Вознесенка, Межівський район), який очолював його батько.

Після служби в армії, у 1958 році розпочав навчання на зоотехнічному факультеті Московської ветеринарної академії ім. К. І. Скрябіна, яку з відзнакою закінчив у 1963 р. та одержав кваліфікацію «вчений зоотехнік». Саме в студентські роки А. І. Свеженцов зацікавився науковою роботою та проявив організаторські здібності, приймаючи активну участь у студентському житті факультету.

Після закінчення Московської ветеринарної академії ім. К. І. Скрябіна працював на посаді зоотехніка Оргіївської держплемстанції Молдавської РСР, а вже у 1964 році молодий фахівець очолив новостворений племрадгосп «Малоешти» (Оргіївський район).

Цікавими і насиченими були для Анатолія Івановича роки навчання в аспірантурі Кишинівського сільськогосподарського інституту (1966-1970). Як аспірант кафедри годівлі сільськогосподарських тварин, він одразу ж після її закінчення у 1970 році захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив кобальту на розвиток і обмін речовин ремонтного молодняка свиней при різному рівні амінокислот в раціонах».

У 1970–1973 роках Свеженцов А. І. активно впроваджує здобуті наукові знання у практику знову очолюваного ним племрадгоспу «Малоешти». Під його керівництвом у господарстві були запроваджені передові технології, на науковій основі проводились племінна робота і акліматизація чорно-рябої породи корів. За створення стада високопродуктивних корів і високі показники у тваринництві Молдавської РСР колектив племрадгоспу був нагороджений срібною медаллю ВДНГ СРСР, Почесним знаком Ради Міністрів СРСР, а господарству було присвоєно звання «Господарство високої культури землеробства». Анатолій Іванович був нагороджений Орденом Трудового Червоного Прапора та Почесною грамотою Президії Верховної Ради Молдавської РСР (1973).

З 1973 року Свеженцов А. І. продовжує свої наукові дослідження вже у Кишинівському філіалі Центрального інституту агрохімічного обслуговування сільського господарства (ЦІНАО), спочатку завідувачем відділом математичних методів, а з жовтня 1974 року очолює лабораторію «Мікроелементи в сільському господарстві». Значну увагу у дослідженнях було

приділено впливу добрив на поліпшення поживності і якості кормів, впровадженню досягнень науки у практику.

У співпраці зі Всесоюзним біотехнічним інститутом на тваринницьких фермах випробовувалися різноманітні препарати, досліджувалась їх ефективність. Ним вперше були встановлені оптимальні норми згодовування мікроелементів у раціонах великої рогатої худоби в залежності від зон Молдавії, в т. ч. при їх використанні з продуктами відходів переробки хімічної промисловості та трав'яним борошном. Вивчено біогеохімічний стан і перспективи мінеральної годівлі великої рогатої худоби, наявність мікроелементів у питній воді, взаємодію мікроелементів з іншими факторами годівлі, вплив мінеральних і органічних добрив, що вносились, на наявність мікроелементів і амінокислот в основних кормових культурах.

Із 1975 по 1982 рік Свеженцов А. І. працював у Дніпропетровському сільськогосподарському інституті спочатку асистентом, старшим викладачем, а з 1980 року – доцентом кафедри годовлі
с.-г. тварин.

У 1981 році Анатолій Іванович захистив докторську дисертацію на тему: «Обґрунтування мікромінеральної годівлі великої рогатої худоби в умовах промислових комплексів Молдавської РСР». У наступному році йому присуджено вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук, а ще через рік – присвоєно вчене звання професора кафедри годівлі сільськогосподарських тварин ДСГІ.

Після захисту дисертації Анатолій Іванович активно проводить педагогічну, суспільну та адміністративну роботу. Серед наукового доробку цього періоду – визначення хімічного складу і поживності кормів Дніпропетровської області та дослідження ефективності використання мікроелементів у

тваринництві: біологічно активних добавок та окремих і комплексних добавок солей мікроелементів і ферментних препаратів у раціонах тварин, кормового препарату мікробіологічного каротину (КПМК) у годівлі тварин, вирішення проблеми маловитратних технологій виробництва свинини, що ґрунтуються на інноваційних способах годівлі.

В основі проведених досліджень був застосований системний підхід до використання мікромінералів у годівлі худоби в умовах промислових комплексів, а виробництву запропоновані практичні рекомендації щодо використання кормового препарату мікробіологічного каротину у тваринництві, технологію виробництва соєвого замітника молока, рекомендації із застосування гумату натрію у скотарстві.

Упродовж 1982–1991 років професор А. І. Свеженцов завідував кафедрою годівлі сільськогосподарських тварин Одеського СГІ, а згодом – Кримського сільськогосподарського інституту (1991–1995) та плідно працював на науковій і педагогічній ниві.

З 1995 по 2007 рік Анатолій Іванович продовжує наукову та педагогічну діяльність у Дніпропетровському державному аграрному університеті на чолі кафедри годівлі сільськогосподарських тварин (1995–2005), з 2006 року він – професор кафедри. Продовжуються важливі дослідження в галузі тваринництва, вивчається взаємозв'язок між мінеральними елементами і амінокислотами в кормах, а також їх метаболізм в організмі свиней та великої рогатої худоби.

Професором Свеженцовим А. І. разом зі своїми учнями було вивчено ефективність використання побічних продуктів крохмале-патокового та гірчичного виробництва, мікробіологічного каротину та нетрадиційних кормових добавок в раціонах годівлі тварин, низькопротеїнових кормів тваринного

походження в годівлі курей-несучок, побічних продуктів м'ясопереробної промисловості в годівлі поросят, запропоновано виробництву шляхи збільшення виробництва свинини на основі ресурсозберігаючих технологій, надана біологічна і економічна оцінка нетрадиційних джерел кормового білка, результати яких мають актуальне значення і понині.

Завдяки невтомній праці і таланту науковця-дослідника А. І. Свеженцовим було опубліковано за цей період більше 100 наукових праць. Значний науковий інтерес мають праці: *«Кормление сельскохозяйственных животных в условиях степи Украины»* (1998); *«Нормированное кормление сельскохозяйственных животных»* (1998); *«Особенности годівлі високопродуктивних корів»* (1999); *«Основы полноценного кормления свиней»* (2000); *«Практические методики исследований в животноводстве»* (2002); *«Корми: оцінка, використання, продукція тваринництва, екологія»* (2003); *«Биологические закономерности роста и развития сельскохозяйственных животных»* (2004); *«Нетрадиционные кормовые добавки для животных и птицы»* (2004); *«Нормована годівля свиней»* (2005); *«Корма и кормление сельскохозяйственной птицы»* (2006).

У 2008 році, вже після його раптової смерті, було видано книгу *«Комбикорма, премиксы, БМВД для животных и птицы»*, в якій надано характеристику основних груп кормів, їхнього впливу на продуктивність сільськогосподарських тварин, описані технології виробництва і зберігання комбікормів, преміксів, БМВД, викладено довідкові дані за протеїновим, енергетичним, мінеральним та вітамінним складом кормів, у тому числі нетрадиційних.

Професор А. І. Свеженцов добре відомий у наукових колах, а його наукові розробки і рекомендації широко використовуються спеціалістами аграрної галузі. Значну увагу він приділяв

вихованню молоді, постійно дбав про підтримку молодих науковців, їх енергійних починань. Як досвідченого педагога Анатолія Івановича часто запрошували для надання методичної і консультативної допомоги викладачам і пошукачам. Під його науковим керівництвом було захищено 2 дисертації на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук та 11 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. Він завжди передавав свої знання і набутий досвід молоді, а як особистість, його визначала велика людська доброта, чуйність, інтелігентність, доброзичливість, послідовність і впевненість у своїх наукових пошуках, надзвичайна працездатність. Життя перевіряло його на міцність і людяність, на мужність і стійкість, але за будь-яких обставин йому вдавалося зберігати честь і гідність Людини.

Вчений, ім'я якого відомо далеко за межами України, професор А. І. Свеженцов опублікував 269 наукових робіт, у тому числі 3 монографії, 6 навчальних посібників, 7 довідників, багато методичних розробок і рекомендацій. Новизна його досліджень підтверджена чотирма патентами, авторськими свідоцтвами.

Він був Почесним професором Кам'янець-Подільської агротехнічної академії. За сумлінну працю професор А. І. Свеженцов нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, Грамотою Президії Верховної Ради Молдавської РСР, знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня.

Помер у 2007 році.

Братчик А. Г., директор наукової бібліотеки
(Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет),
Цап С. В., кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри технології кормів і годівлі тварин
(Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет)